SVERIGES RIKSDAG

# Motion till riksdagen 2026/27:2645

**av Aron Emilsson (SD)**

# Villkor för svenska bönder och bygder

## Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn i syfte att minska den samlade regelbördan och administrationen inom lantbruket och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillgång till veterinärer med lantbrukserfarenhet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utredning av bo- och brukarplikt och bättre villkor för en levande landsbygd och små och medelstora jordbruk och tillkännager detta för regeringen.

## Motivering

**Administration och byråkrati**

Sveriges bönder gör det möjligt att ställa färsk närproducerad mat på våra köksbord. Sveriges bönder stärker vår motståndskraft och beredskap. Sveriges bönder håller våra kulturmiljöer och landskap levande och öppna och man skapar arbetstillfällen för långt fler än sig själva på arbetsmarknaden. Sammanfattningsvis finns det många skäl att stödja och stärka det svenska lantbruket från norr till söder, öst till väst. Sverige har som land också i grunden mycket goda förutsättningar för många grenar av de gröna näringarna, men mot bakgrund av decennier av en direkt skadlig landsbygdspolitik och

därefter alltför passiv politik, onödig byråkrati och administration och tuff konkurrens med omvärlden, så har nedläggningen av jordbruksföretag över landet varit stadig och obönhörlig liksom framtidstron inom de areella näringarna sviktat. Vi har som samhälle satt upp höga krav och förväntningar och lagstiftning för god djuromsorg liksom restriktioner mot antibiotika, men med dessa goda ambitioner och krav följer också en förväntan om politiskt stöd och ett behov av att underlätta och kompensera lantbruket med åtgärder som gör det lönsamt och attraktivt att driva jord- och skogsbruk i vårt avlånga land.

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) menar att lagkraven som gäller lantbruket mer än fördubblats de senaste 25 åren. Enligt den senaste samlade kartläggningen från LRF och Hushållningssällskapet hade antalet lagkrav som berör lantbruket ökat från 278 år 1996 till 648 år 2021. Någon senare motsvarande sammanställning har, såvitt känt, ännu inte presenterats. Det har de senaste decennierna alltså gått inflation i regler. Det här innebär att en svensk mjölkbonde kan omfattas av 650 olika regler sprungna från ett 15-tal olika myndigheter. En orimlig regelbörda för en småföretagare, många gånger ett familjejordbruk, att hantera. Ska våra bönder klara av att öka produktionen av mat, samtidigt som klimatavtrycket per måltid ska minska behövs snabba förändringar som gör verklig skillnad på gårdsnivå. Antalet regler leder till alltmer tid för byråkrati och allt mindre tid för livsmedelsproduktion och djurhållning. Därtill kommer kontroller, myndighetskontakter och annan administration. Det här är allt annat än en hållbar utveckling. Vi beslutsfattare behöver tillmötesgå lantbrukets nödrop och har förmåga att göra så i direktiv, förordningar och regleringsbrev gentemot myndigheter, liksom genom lagstiftning och förhandlingar i den Europeiska unionen.

Ett samlat grepp om minskad byråkrati behöver tas och en översyn göras i syfte att kraftigt minska regelbördan, stärka samordningen mellan berörda myndigheter och underlätta informationen till den enskilde lantbrukaren. Den 29 augusti 2024 överlämnades utredningen *Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd* (SOU 2024:56). Utredningen innehåller flera förslag om regelförenklingar, men berör endast delar av den samlade administrativa bördan inom de areella näringarna. Ett större omtag behöver tas och en utredning tillsättas för att tillmötesgå behovet ovan.

**Återväxt och tillgång avseende veterinärer**

Veterinärbristen inom lantbrukssektorn är fortfarande en utmaning i stora delar av landet. Krisen i dess spår har uppmärksammats och flera utredningar och åtgärdsförslag har presenterats för att stärka veterinärförsörjningen. Djurägare har fått uppleva hur det är att inte kunna få hjälp av veterinär akut när olika situationer uppstår. Flera län runtom i landet har på grund av veterinärbrist inte kunnat bemanna sina jourverksamheter på nätter och helger. Samtidigt har djurägare en skyldighet att se till så att djuret får adekvat vård inom rimlig tid. Det är en ohållbar situation som skapar mycket stress och lidande hos såväl lantbrukaren som djuren. Veterinärbristen är ett faktum och ett hot mot det djurskydd och den djuromsorg vi annars är så stolta över i Sverige.

Ett resultat av bristen är att djurägare behövt agera efter bästa förmåga och i värsta fall avliva djur som hade kunnat räddas i det fall en veterinär funnits på platsen. Samtidigt är intagningskravet på veterinärprogrammet skyhögt och intresset för att arbeta med smådjur stort. Platserna på veterinärutbildningarna behöver bli fler i allmänhet och andelen som vill och kan arbeta med lantbruksdjur behöver bli fler i synnerhet. Ett sätt som diskuterats för att öka andelen veterinärer som vill arbeta med lantbruksdjur är att se arbetslivserfarenhet eller tidigare studier inom lantbrukets djur som meriterande vid ansökan. En annan möjlighet är att en del av utbildningen för alla veterinärer viks för hanteringen av lantbruksdjur. Det kunde dels fånga upp studenter som brinner för lantbruksdjur, men inte har betygen för att komma in på utbildningen, dels väcka intresse för större djur och lantbruket hos de som inte kommit i kontakt med det förut. Det krävs sannolikt också bättre arbetsvillkor. Nuvarande arbetsbelastning behöver ses över. Organisation och strukturer likaså. Stödfunktioner bör tillsättas och kravet på administration kan minskas.

**Små- och medelstora jordbruk som brukas leder till levande landsbygd**

Den enorma strukturrationalisering som dragit över lantbruket i Sverige det senaste halvseklet har inneburit allt större och allt färre gårdar som brukas. Det här är

naturligtvis en kombination av en följd av politiska beslut, att verka på en global marknad och att vara del av EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Det storskaliga och det småskaliga fyller emellertid ett behov sida vid sida och det är idag en sårbarhet och en utmaning att alltför få levande lantbruk inneburit alltför få möjligheter till övrigt företagande och utkomst för boende på lands- och glesbygd. Det har uppskattats att en mjölkbonde genererar cirka sex-sju ytterligare arbetstillfällen. Därtill är en alltför stor koncentration till alltför få produktionsenheter en sårbarhet vid utbrott av sjukdomar, pandemier och plötsliga produktionsbortfall. Det kan också försvåra försörjningsberedskapen i hela landet i händelse av kris, eller krig. En ökad självförsörjningsgrad i allt fler bygder är vidare en möjlighet till ökad motståndskraft, liksom alltfler möjligheter till utspridd och mer småskalig förädlingsindustri leder till fler arbetstillfällen, vilket i sin tur genererar ytterligare arbetstillfällen i service- och kringverksamhet. En gammal sanning, men som det politiskt råder en alltför stor handlingsförlamning kring. Det finns i Sverige en uppsjö av gårdar som disponerar mindre arealer, betesmarker och stallbyggnader. Dessa kan med liten arbetsinsats och låga omkostnader enkelt ändras i inredningen för att passa in på get, lamm, gris, nöt eller fjäderfä i mindre djurbesättningar och lösdrift. Samma förutsättningar gäller för småskalig förädling och mathantverk. Betesmarker som i många fall är gamla kulturlandskap hindras på detta sätt kunde i högre grad hindras från igenväxning samtidigt som de mindre åkrarna kunde komma i bruk till odling av grovfoder och lokalproducerade grönsaker. Vi behöver kort sagt lära av vår historia, vår förmåga och samlad och beprövad erfarenhet från jämförbara länder och skapa incitament för fler levande gårdar, inte minst i skogs- och kustbygderna. Med detta skulle vi uppnå en minskad import, ett levande landskap och fler levande bygder. En levande landsbygd är en grundförutsättning för att alla former av infrastruktur ska kunna fortleva.

I Norge finns regler om bo- och brukarplikt för vissa jord- och skogsfastigheter, vilket syftar till att säkerställa bosättning och aktivt brukande av mark. I de fall kan plikten att bo på och bruka gården finnas med som villkor för att förvärva en fastighet. Det här kan till exempel gälla om man köper småbruk över en viss storlek. Kravet om bo- och brukarplikt för gårdar och hem på landsbygden är mycket intressant att se över för att pröva om den, eller liknande modell kan fungera och vara tillämplig för svenska förhållanden. Det skulle ge familjer och privatpersoner möjlighet att konkurrera med bolag som enbart är intresserade av att köpa mark, men inte att bo, leva och verka på

orten och bli en del av samhället. Det skulle öka vår livsmedelsförsörjning och beredskap i många bygder och bidra till utveckling, framtidstro och livskraftiga bygder liksom fler arbetstillfällen och sammanhållning i lokalsamhället. Utformning för svenska förhållanden behöver utredas och alternativ till detta likaså, med målsättningen att uppnå effekterna ovan. I flera svenska kommuner har krav på senare år rests för boplikt på öar i skärgårdar för att undvika en situation där enbart sommargäster bebor öarna. Något som för med sig många bieffekter, särskilt för den långsiktiga utvecklingen för kommunal service och välfärd, såväl för djur som för människor.

*Aron Emilsson (SD)*